

# AKCIOVÁ SPOLEČNOST

- zásadní změny podle nového zákona o obchodních korporacích
- shrnutí hlavních rozdílů dřívější a současné právní úpravy
- nejdůležitější dopady nové právní úpravy

Jednotlivé kapitoly zpracovali:

Mgr. Nina Bachroňová

- kapitola 7.1

Mgr. Karina Divišová

- kapitola 8

JUDr. Libor Finger

- kapitoly 3.3, 5.2, 9.1

JUDr. Jan Hejda, Ph.D., LL.M.

- slovo úvodem, kapitoly 1, 2.1, 3.1, 3.2, 3.4, 3.5, 5.3, 7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 9.2

Mgr. Martin Prosser

- kapitoly 2.2, 7.2

Mgr. Veronika Vaněčková, LL.M.

- kapitoly 2.3, 4.1, 4.2, 5.1, 6

V případě, že dojde k významným legislativním změnám v období mezi jednotlivými vydáními publikace, vyhledejte její aktualizaci na našich internetových stránkách

[www.anag.cz](http://www.anag.cz)

Aktualizaci zašleme zdarma na vyžádání

[anag@anag.cz](mailto:anag@anag.cz), tel.: 585 757 411



© Mgr. Nina Bachroňová, Mgr. Karina Divišová, JUDr. Libor Finger,

JUDr. Jan Hejda, Ph.D., LL.M., Mgr. Martin Prosser,

Mgr. Veronika Vaněčková, LL.M., 2014

© Nakladatelství ANAG, 2014

ISBN 978-80-7263-891-8

## Obsah

|  |    |
|--|----|
| Seznam použitých zkratk . . . . .  | 8  |
| Slovo úvodem . . . . .   | 9  |
| Stručně o autorech . . . . .   | 10 |
| 1. Vztah zákona o obchodních korporacích k občanskému zákoníku . . . . .         | 12 |
| 1.1 Obecná východiska . . . . .  | 12 |
| 1.2 Právní úprava obchodních korporací . . . . .                                 | 12 |
| 2. Obecná ustanovení o akciové společnosti . . . . .                             | 15 |
| 2.1 Povaha akciové společnosti . . . . .   | 15 |
| 2.2 Unipersonalita . . . . .   | 16 |
| 2.2.1 Jednočlenná korporace . . . . .  | 16 |
| 2.2.2 Založení jednočlenné akciové společnosti . . . . .                         | 18 |
| 2.2.3 Vnitřní poměry jednočlenné akciové společnosti . . . . .                   | 22 |
| 2.2.4 Suspenze omezení převoditelnosti akcií jediného akcionáře . . . . .        | 26 |
| 2.3 Podíl . . . . .  | 27 |
| 2.3.1 Povaha a obsah podílu . . . . .  | 30 |
| 2.3.1.1 Kvantitativní stránka podílu . . . . .                                   | 31 |
| 2.3.1.2 Kvalitativní stránka podílu . . . . .                                    | 33 |
| 2.3.1.3 Jednotnost podílu . . . . .  | 33 |
| 2.3.1.4 Podíl na kapitálových společnostech v podobě<br>cenného papíru . . . . . | 34 |
| 2.3.2 Podíl jako předmět občanskoprávních vztahů . . . . .                       | 36 |
| 2.3.3 Podíl na zisku . . . . .   | 42 |
| 2.3.4 Vypořádací podíl . . . . .   | 49 |
| 2.3.5 Podíl na likvidačním zůstatku . . . . .                                    | 53 |
| 2.3.6 Vlastnické právo k podílu . . . . .  | 59 |
| 2.3.7 Nakládání s podílem . . . . .  | 63 |
| 2.3.7.1 Přejevod podílu . . . . .  | 64 |
| 2.3.7.2 Smluvní převod podílu . . . . .  | 72 |
| 2.3.7.3 Rozdělení podílu . . . . .   | 73 |
| 2.3.7.4 Zastavení podílu . . . . .   | 75 |
| 2.3.7.5 Vydržení podílu . . . . .  | 78 |
| 3. Založení a vznik akciové společnosti . . . . .                                | 81 |
| 3.1 Založení a stanovy akciové společnosti . . . . .                             | 81 |
| 3.1.1 Založení akciové společnosti . . . . .                                     | 81 |
| 3.1.2 Stanovy akciové společnosti . . . . .                                      | 82 |
| 3.1.3 Změna stanov akciové společnosti . . . . .                                 | 89 |

|         |   |     |
|---------|---|-----|
| 3.2     | Vznik akciové společnosti . . . . .   | 93  |
| 3.2.1   | Vznik akciové společnosti . . . . .   | 93  |
| 3.2.2   | Předběžná společnost . . . . .  | 96  |
| 3.3     | Vklady obecně . . . . .   | 97  |
| 3.4     | Ocenění nepeněžitých vkladů u akciové společnosti . . . . .                                 | 101 |
| 3.5     | Úplatné nabytí majetku od zakladatele a akcionáře . . . . .                                 | 102 |
| 4.      | Akcie a cenné papíry vydávané akciovou společností . . . . .                                | 104 |
| 4.1     | Akcie a cenné papíry . . . . .  | 104 |
| 4.2     | Cenné papíry vydávané akciovou společností . . . . .  | 106 |
| 4.2.1   | Zatímní listy . . . . .   | 106 |
| 4.2.2   | Dluhopisy vydávané akciovou společností . . . . .   | 111 |
| 4.2.2.1 | Vyměnitelné dluhopisy . . . . .   | 112 |
| 4.2.2.2 | Prioritní dluhopisy . . . . .   | 112 |
| 4.2.2.3 | Vydání dluhopisů společností . . . . .  | 116 |
| 4.2.2.4 | Podoba, forma a náležitosti dluhopisů . . . . .   | 119 |
| 4.2.2.5 | Přednostní právo akcionářů na získání vyměnitelných<br>nebo prioritních dluhopisů . . . . . | 122 |
| 4.2.3   | Opční listy . . . . .   | 128 |
| 4.3     | Akcie . . . . .   | 134 |
| 4.3.1   | Náležitosti akcií a jejich podoba . . . . .   | 136 |
| 4.3.1.1 | Listinné akcie . . . . .  | 140 |
| 4.3.1.2 | Zaknihované akcie . . . . .   | 140 |
| 4.3.2   | Forma akcií . . . . .   | 142 |
| 4.3.2.1 | Forma cenných papírů podle nového<br>občanského zákoníku . . . . .                          | 143 |
| 4.3.2.2 | Akcie na majitele . . . . .   | 146 |
| 4.3.2.3 | Akcie na jméno . . . . .  | 148 |
| 4.3.2.4 | Seznam akcionářů . . . . .  | 152 |
| 4.3.3   | Jmenovitá hodnota akcií . . . . .   | 154 |
| 4.3.4   | Kusové akcie . . . . .  | 155 |
| 4.3.5   | Druhy akcií . . . . .   | 158 |
| 4.3.5.1 | Kmenové akcie . . . . .   | 161 |
| 4.3.5.2 | Prioritní akcie . . . . .   | 161 |
| 4.3.5.3 | Akcie s rozdílnou vahou hlasů . . . . .   | 163 |
| 4.3.6   | Zvýhodněné akcie pro zaměstnance společnosti . . . . .                                      | 166 |
| 4.3.7   | Institut nesplacených a nevydaných akcií . . . . .  | 168 |
| 4.3.8   | Samostatně převoditelná práva . . . . .   | 170 |
| 4.3.9   | Rozhodný den . . . . .  | 173 |
| 5.      | Úpis a nabývání akcií a cenných papírů . . . . .  | 180 |

---

|         |   |     |
|---------|---|-----|
| 5.1     | Upisování a nabývání akcií . . . . .                                    | 180 |
| 5.1.1   | Upisování a nabývání vlastních akcií a jeho dopady na třetí osoby . . . | 182 |
| 5.1.2   | Výjimky za zákazu nabývat vlastní akcie . . . . .                       | 185 |
| 5.1.2.1 | Nabytí vlastních akcií bez nutnosti souhlasu<br>valné hromady . . . . . | 188 |
| 5.1.2.2 | „Bezpodmínečné“ nabytí vlastních akcií . . . . .                        | 191 |
| 5.1.2.3 | Zpráva představenstva . . . . .   | 193 |
| 5.1.3   | Důsledky nabytí vlastních akcií . . . . .                               | 194 |
| 5.1.4   | Výkon práv spojených s vlastními akciemi . . . . .                      | 196 |
| 5.2     | Výkup akcií . . . . .   | 199 |
| 5.3     | Výměna akcií . . . . .  | 202 |
| 6.      | Práva a povinnosti akcionářů . . . . .                                  | 204 |
| 6.1     | Vkladová povinnost . . . . .  | 204 |
| 6.1.1   | Lhůta pro splacení emisního kurzu . . . . .                             | 204 |
| 6.1.2   | Důsledky prodloužení . . . . .  | 205 |
| 6.1.3   | Vyrovnání s vyloučeným společníkem . . . . .                            | 209 |
| 6.2     | Právo na podíl na zisku . . . . .                                       | 212 |
| 6.2.1   | Rozhodný den . . . . .  | 215 |
| 6.2.2   | Prostředky k rozdělení . . . . .  | 217 |
| 6.2.3   | Převoditelnost práva na podíl na zisku . . . . .                        | 219 |
| 6.3     | Hlasovací právo . . . . .   | 223 |
| 6.3.1   | Kumulativní hlasování . . . . .   | 225 |
| 6.4     | Právo na vysvětlení . . . . .   | 231 |
| 6.4.1   | Žádost . . . . .  | 234 |
| 6.4.2   | Poskytnutí vysvětlení . . . . .   | 234 |
| 6.4.3   | Odmítnutí poskytnutí vysvětlení . . . . .                               | 237 |
| 6.4.4   | Ověření důvodů zamítnutí žádosti . . . . .                              | 240 |
| 6.5     | Právo uplatňovat návrhy a protinávrhy . . . . .                         | 244 |
| 6.5.1   | Oznámení protinávrhu ostatním akcionářům . . . . .                      | 246 |
| 6.5.2   | Uplatnění návrhu před uveřejněním pozvánky na valnou hromadu . .        | 248 |
| 6.5.3   | Pořadí hlasování . . . . .  | 249 |
| 6.6     | Práva kvalifikovaných akcionářů . . . . .                               | 250 |
| 6.6.1   | Žádost na svolání valné hromady . . . . .                               | 252 |
| 6.6.1.1 | Způsob svolání valné hromady a určení jejího pořadu . . . . .           | 253 |
| 6.6.1.2 | Důsledky nečinnosti představenstva . . . . .                            | 256 |
| 6.6.2   | Žádost na doplnění pořadu valné hromady . . . . .                       | 258 |
| 6.6.3   | Žádost o přezkoumání činnosti představenstva . . . . .                  | 261 |
| 6.6.4   | Akcionářská žaloba . . . . .  | 262 |
| 6.6.4.1 | Výjimky z práva uplatnit akcionářskou žalobu . . . . .                  | 265 |

|         |  |     |
|---------|--|-----|
| 6.6.4.2 | Subjekty označené v akcionářské žalobě . . . . .                                 | 266 |
| 6.6.4.3 | Notifikace dozorcí radě . . . . .  | 267 |
| 6.7     | Nucený přechod účastnických cenných papírů . . . . .                             | 270 |
| 6.7.1   | Přiměřené protiplnění . . . . .  | 273 |
| 6.7.1.1 | Povinná a dobrovolná nabídka převzetí . . . . .                                  | 278 |
| 6.7.1.2 | Výplata přiměřeného protiplnění . . . . .  | 280 |
| 6.7.1.3 | Notifikace zástavního práva . . . . .  | 282 |
| 6.7.1.4 | Právo na dorovnání . . . . .   | 284 |
| 6.7.2   | Svolání valné hromady . . . . .  | 288 |
| 6.7.3   | Rozhodnutí valné hromady . . . . .   | 290 |
| 6.7.3.1 | Zdůvodnění ze strany České národní banky . . . . .                               | 292 |
| 6.7.3.2 | Neplatnost usnesení valné hromady . . . . .                                      | 293 |
| 6.7.3.3 | Kroky navazující na usnesení valné hromady . . . . .                             | 295 |
| 6.7.4   | Další práva akcionářů . . . . .  | 299 |
| 6.7.5   | Předání účastnických cenných papírů . . . . .                                    | 300 |
| 6.7.6   | Práva k účastnickým cenným papírům . . . . .                                     | 302 |
| 6.8     | Právo odkupu . . . . .   | 306 |
| 7.      | Orgány akciové společnosti . . . . .   | 310 |
| 7.1     | Orgány obecně . . . . .  | 310 |
| 7.1.1   | Orgány obchodní korporace . . . . .  | 310 |
| 7.1.2   | Právní jednání orgánů společnosti . . . . .                                      | 312 |
| 7.1.3   | Znalecký posudek . . . . .   | 314 |
| 7.1.4   | Pravidla jednání členů orgánu . . . . .  | 315 |
| 7.1.4.1 | Pravidlo podnikatelského úsudku . . . . .  | 315 |
| 7.1.4.2 | Pravidlo jednání s péčí řádného hospodáře . . . . .                              | 316 |
| 7.1.4.3 | Pravidlo o střetu zájmů . . . . .  | 318 |
| 7.1.4.4 | Pravidlo o zákazu konkurence . . . . .   | 321 |
| 7.1.5   | Smlouva o výkonu funkce . . . . .  | 322 |
| 7.2     | Pozastavení výkonu funkce, vyloučení z výkonu funkce . . . . .                   | 327 |
| 7.2.1   | Pozastavení výkonu funkce člena voleného orgánu<br>akciové společnosti . . . . . | 327 |
| 7.2.2   | Vyloučení z výkonu funkce člena voleného orgánu<br>akciové společnosti . . . . . | 333 |
| 7.3     | Systém organizační struktury akciové společnosti . . . . .                       | 340 |
| 7.4     | Valná hromada . . . . .  | 343 |
| 7.4.1   | Valná hromada akciové společnosti . . . . .                                      | 344 |
| 7.4.1.1 | Valná hromada jako nejvyšší orgán akciové společnosti. . .                       | 344 |
| 7.4.1.2 | Svolání valné hromady . . . . .  | 347 |
| 7.4.1.3 | Pozvánka na valnou hromadu . . . . .   | 351 |

---

|         |  |     |
|---------|--|-----|
| 7.4.1.4 | Účast na valné hromadě . . . . .   | 357 |
| 7.4.1.5 | Usnášeníschopnost valné hromady. . . . .   | 362 |
| 7.4.1.6 | Kvora pro rozhodnutí . . . . .   | 365 |
| 7.4.1.7 | Sistace hlasovacích práv . . . . .   | 369 |
| 7.4.1.8 | Průběh valné hromady . . . . .   | 371 |
| 7.4.1.9 | Dovolání se neplatnosti usnesení valné hromady. . . . .  | 376 |
| 7.4.2   | Rozhodování per rollam . . . . .   | 379 |
| 7.4.3   | Kumulativní hlasování . . . . .  | 381 |
| 7.5     | Dualistický systém řízení akciové společnosti. . . . .   | 384 |
| 7.5.1   | Předpoklady pro výkon funkce člena představenstva a dozorčí rady . . . . .                           | 384 |
| 7.5.2   | Obsazování funkcí v představenstvu a dozorčí radě . . . . .  | 385 |
| 7.5.3   | Smlouva o výkonu funkce . . . . .  | 387 |
| 7.5.4   | Funkční období a počet členů představenstva a dozorčí rady . . . . .                                 | 389 |
| 7.5.5   | Svolání, jednání a přijímání rozhodnutí představenstvem<br>a dozorčí radou . . . . .                 | 391 |
| 7.5.6   | Působnost představenstva . . . . .   | 392 |
| 7.5.7   | Působnost dozorčí rady . . . . .   | 394 |
| 7.5.8   | Zánik členství v představenstvu a dozorčí radě . . . . .   | 395 |
| 7.5.9   | Odpovědnost členů představenstva a dozorčí rady<br>a kvalita výkonu funkce . . . . .                 | 395 |
| 7.5.9.1 | Zákaz konkurence . . . . .   | 396 |
| 7.5.9.2 | Míra odpovědnosti člena orgánu. . . . .  | 397 |
| 7.5.9.3 | Péče řádného hospodáře . . . . .   | 398 |
| 7.5.9.4 | Podnikatelský úsudek . . . . .   | 399 |
| 7.6     | Monistický systém řízení akciové společnosti. . . . .  | 403 |
| 7.6.1   | Správní rada . . . . .   | 404 |
| 7.6.2   | Předseda správní rady. . . . .   | 405 |
| 7.6.3   | Statutární ředitel . . . . .   | 405 |
| 8.      | Změny základního kapitálu akciové společnosti . . . . .  | 407 |
| 8.1     | Změny základního kapitálu obecně. . . . .  | 407 |
| 8.1.1   | Účinky zvýšení základního kapitálu . . . . .   | 408 |
| 8.1.2   | Účinky snížení základního kapitálu. . . . .  | 410 |
| 8.1.3   | Výjimky z povinnosti oceňovat nepeněžitý vklad<br>znalcem při zvyšování základního kapitálu. . . . . | 411 |
| 8.2     | Zvýšení základního kapitálu . . . . .  | 413 |
| 8.2.1   | Zvýšení základního kapitálu upsáním nových akcií . . . . .   | 413 |
| 8.2.1.1 | Přednostní právo akcionářů na upsání nových akcií . . . . .  | 417 |
| 8.2.1.2 | Zvýšení základního kapitálu dohodou všech akcionářů . . . . .  | 419 |
| 8.2.1.3 | Zápis nové výše základního kapitálu<br>do obchodního rejstříku . . . . .                             | 420 |

|       |   |     |
|-------|---|-----|
| 8.2.2 | Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů . . . . .          | 421 |
| 8.2.3 | Podmíněné zvýšení základního kapitálu . . . . .                   | 423 |
| 8.2.4 | Zvýšení základního kapitálu rozhodnutím představenstva . . . . .  | 425 |
| 8.3   | Snížení základního kapitálu. . . . .                              | 426 |
| 8.3.1 | Ochrana věřitelů . . . . .  | 426 |
| 8.3.2 | Snížení jmenovité hodnoty akcií nebo zatímních listů . . . . .    | 428 |
| 8.3.3 | Vzetí akcií z oběhu na základě losování . . . . .                 | 428 |
| 8.3.4 | Vzetí akcií z oběhu na základě veřejného návrhu smlouvy . . . . . | 429 |
| 8.3.5 | Upuštění od vydání akcií . . . . .                                | 430 |
| 8.3.6 | Postup při nevrácení nebo nepřevzetí akcií . . . . .              | 431 |
| 8.3.7 | Zjednodušené snížení základního kapitálu . . . . .                | 432 |
| 8.3.8 | Souběžné snížení a zvýšení základního kapitálu . . . . .          | 433 |
| 9.    | Zrušení a zánik akciové společnosti. . . . .                      | 435 |
| 9.1   | Zrušení a zánik akciové společnosti . . . . .                     | 435 |
| 9.2   | Likvidace akciové společnosti . . . . .                           | 438 |

---

## Seznam použitých zkratk

**Nejvyšší soud** – Nejvyšší soud České republiky

**NOZ** – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

**ObčZ** – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (*zrušen k 31. 12. 2013*)

**ObchZ** – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (*zrušen k 31. 12. 2013*)

**OSŘ** – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

**ZOK** – zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

**ZVR** – zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

|   |
|---|
| <p><i>Všechny právní předpisy, na které se v publikaci odkazuje, jsou míněny ve znění pozdějších předpisů, pokud není výslovně uvedeno jinak.</i></p> |
|---|



## **Slovo úvodem**

Čtenářům se dostává do rukou publikace tentokrát zaměřená na akciovou společnost. Důvodem přípravy této publikace byla rozsáhlá rekodifikace soukromého práva v České republice završená 1. ledna 2014, kdy nabyl účinnosti zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a na něj navazující zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Oba zmíněné právní předpisy tvoří kostru nového soukromého práva a také hlavní zdroj právní úpravy obchodních korporací jako celku.

Rekodifikace soukromého práva aktivně u nás probíhající zejména v letech 2002 až 2012 se nutně musela dotknout i obchodních korporací. Práce na části o obchodních korporacích upravených do té doby zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, od počátku probíhala s respektem ke stávající právní úpravě. Smyslem rekodifikace korporátního práva tedy nebylo nutně měnit vše, co do té doby v právu obchodních společností platilo. Opak je pravdou. Autor předlohy se od počátku netajil myšlenkou, že ze stávající právní úpravy lze převzít vše, co se ukázalo jako funkční a užitečné. K tomu bylo nutné přidat úpravy dílčích institutů inspirované zahraničím a u některých institutů, které se v praxi ukázaly jako nevyhovující, provést změny, které přispějí k vyšší funkčnosti a elasticitě života obchodních korporací.

Smyslem této publikace není podat výklad všech dílčích ustanovení týkajících se právní úpravy akciové společnosti. Není jí ani detailní rozbor celé problematiky této formy obchodní společnosti. Smyslem je stručnou, nicméně výstižnou formou postihnout zásadní změny v právní úpravě akciové společnosti. Z tohoto důvodu je publikace strukturována tak, aby všechny podstatné změny a jejich praktické dopady byly stručně a výstižně shrnuty do samostatných kapitol.

Doufáme, že předložená publikace čtenářům přinese základní přehled o zásadních legislativních změnách a umožní jim následně hlouběji proniknout do problematiky akciových společností.

*Jan Hejda*  
*vedoucí autorského kolektivu*

## 2. Obecná ustanovení o akciové společnosti

### 2.1 Povaha akciové společnosti

Povaha akciové společnosti se vlivem rekonstrukce nezměnila a snad ani změnit nemohla. Jedná se o obchodní společnost s dlouhou tradicí, takže žádná změna v tomto smyslu ani nebyla očekávána. Z hlediska pojmového tedy došlo snad jen k dalšímu upřesnění, které je však spíše výslovným zákonným vyjádřením toho, co i v minulosti platilo a bylo uváděno v odborné literatuře.

Pojem akciové společnosti tedy dostal podrobnější zákonné vyjádření, které podle našeho názoru nelze považovat pouze za vyjádření teoretické. Praktický dopad totiž bude patrný v okamžiku úvah o aplikaci zákona o obchodních korporacích ve vztahu k občanskému zákoníku. Provázání obou jmenovaných právních předpisů je nově daleko těsnější, než by se mohlo na první pohled zdát. Občanský zákoník nově upravuje např. předpoklady pro výkon funkce člena orgánu, hlasování kolektivních orgánů, rozdělení působnosti mezi členy orgánu, základní pravidla založení a vzniku, pravidla péče řádného hospodáře aj.

Akciová společnost je v první řadě právnickou osobou typu korporace. Právnická osoba je právem uměle vytvořený subjekt, právem obdařený právní subjektivitou, mající právní osobnost a svéprávnost od svého vzniku do svého zániku. Skutečnost, že je akciová společnost korporací, znamená, že její významnou složkou je její členský substrát, tedy akcionáři. Jelikož se akciová společnost zapisuje do obchodního rejstříku, je také podle § 421 odst. 1 NOZ podnikatelem, a to i v případě, že nebude podnikatelskou činnost fakticky vyvíjet. Z pohledu zákona o obchodních korporacích je akciová společnost obchodní společností a jelikož je rovněž korporací, označuje ji zákon o obchodních korporacích za obchodní korporaci. Obchodní korporace dělí zákon v § 1 odst. 2 na korporace kapitálové a osobní. Akciová společnost je **kapitálovou obchodní korporací**.

Akciová společnost je tedy právnickou osobou typu korporace, podnikatelem, obchodní společností, obchodní korporací a kapitálovou společností. Z tohoto rozdělení plyne rovněž to, jak bude třeba postupovat při aplikaci právní úpravy zákona o obchodních korporacích a občanského zákoníku. Prioritně bude třeba aplikovat § 243 a násl. ZOK o akciové společnosti, dále § 1 a násl. ZOK v otázkách společných všem obchodním společnostem,

pokud v § 243 a násl. ZOK nebude zvláštní úprava téže problematiky. Pokud odpověď na položenou otázku nebo řešený problém nebude nalezena ani na jednom z uvedených míst, bude třeba začít hledat v novém občanském zákoníku. Doporučujeme hledání zahájit v § 420 a násl. o podnikateli, dále přistoupit k § 210 a násl. o korporacích a teprve následně, bude-li třeba, hledat v ustanovení § 118 a násl. o právnických osobách obecně. Smyslem uvedeného postupu aplikace je nalézat zvláštní úpravy vztahující se k projednávanému problému, postupně vylučovat dílčí zvláštní úpravy a teprve v případě potřeby přistoupit k aplikaci obecných ustanovení o právnických osobách. Tento způsob aplikace např. vyloučí chybnou aplikaci § 136 NOZ o sídle, jestliže má sídlo podnikatele zvláštní úpravu v § 429 NOZ, nebo aplikaci § 132 NOZ o názvu, neboť firma podnikatele má zvláštní úpravu v § 423 NOZ.

### **Shrnutí hlavních rozdílů dřívější a současné právní úpravy**

- ✓ Nová právní úprava se věcně v otázce povahy akciové společnosti nemění.
- ✓ Mění se systematické legislativní uspořádání problematiky akciových společností.
- ✓ Systematicky je nezbytné více pracovat s úpravou právnických osob a korporací v občanském zákoníku.

### **Nejdůležitější dopady nové právní úpravy**

Nejdůležitějším dopadem nové právní úpravy ve vztahu k povaze akciové společnosti, je zejména její vyjádření v podobě legislativní struktury občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. Akciová společnost je tedy považována za právnickou osobu (§ 118 a násl. NOZ), korporaci (§ 210 a násl. NOZ), podnikatele (§ 420 a násl. NOZ), obchodní korporaci (§ 1 odst. 1 ZOK) a kapitálovou obchodní společnost (§ 1 odst. 2 ZOK). Toto systematické řazení právní úpravy vypovídá současně o systému aplikace rekodifikačních právních předpisů.

## **2.2 Unipersonalita**

### **2.2.1 Jednočlenná korporace**

Korporace, ty obchodní nevyjímaje, jsou právnickými osobami tvořenými společenstvím osob, tedy minimálně dvěma osobami (srov. § 210 odst. 1 NOZ). To bez výjimky platí u osobních obchodních korporací (v. o. s.,

### 2.3.1.2 Kvalitativní stránka podílu

Z pohledu společníka a jeho možnosti prosazení reálného vlivu na obchodní korporaci je dále klíčová kvalitativní stránka podílu, která představuje samotný obsah právního vztahu obchodní korporace a společníka, a je tedy obrazem v tomto vztahu zastoupených práv a povinností. V rámci dopadu výkonu jednotlivých práv a povinností do majetkové sféry společníka rozeznáváme práva a povinnosti majetkové či nemajetkové povahy.

Mezi práva majetkové povahy patří zejména právo na podíl na zisku, právo na vypořádací podíl či podíl na likvidačním zůstatku. Protipólem majetkových oprávnění společníka jsou majetkové povinnosti vůči obchodní korporaci, jimž je možné podřadit např. vkladovou povinnost nebo povinnost podílet se na ztrátách obchodní korporace.

Nemajetková práva společníkovi zejména umožňují účastnit se na rozhodování a řízení obchodní korporace, stejně jako obdržet informace o její činnosti. Nemajetkové povinnosti jsou častým námětem úpravy zakladatelských dokumentů obchodních korporací vycházející ze společného konsenzu společníků. Vůle společníků je tak určující pro regulaci požadovaného (žádoucího) chování ze strany společníků.

### 2.3.1.3 Jednotnost podílu

S drobnou odchylkou, ve prospěch kapitálových obchodních společností (a podílu komanditisty), zůstala zachována zásada „jednotnosti podílu“ stanovující, že společník může mít v téže obchodní korporaci pouze jeden podíl. Zásada jednotnosti podílu vyplývající z § 32 odst. 1 ZOK<sup>15)</sup> v praktickém důsledku vede k automatickému spojení dosavadního a nově nabytého podílu na obchodní korporaci, či přesněji řečeno na veřejných obchodních společnostech, družstvech a u komplementářů na komanditních společnostech. S případným splnutím podílů úprava zákona o obchodních korporacích samozřejmě počítá až po samotném vzniku obchodní korporace (§ 126 odst. 1 NOZ a dále § 9 odst. 1 a 3 ZOK) v souvislosti s převodem nebo přechodem podílu na stávajícího společníka obchodní korporace (§ 606 ZOK).

Výjimka ze zásady jednotnosti podílu je zákonnou úpravou dlouhodobě akceptována ve vztahu k účasti na akciové společnosti, kde jediný společník (akcionář) může, např. z důvodu vydání různých druhů akcií nebo různé

---

<sup>15)</sup> Srov. § 114 odst. 2 ObchZ.

### 3. Založení a vznik akciové společnosti

---

Rozdílem oproti dřívější úpravě založení akciové společnosti je rovněž to, že nová právní úprava opouští koncept dvou variant založení akciové společnosti. Podle obchodního zákoníku bylo možné akciovou společnost založit jedním z následujících způsobů:

- bez veřejného úpisu akcií, tedy s rozdělením základního kapitálu na vklady od počátku mezi zakladatele, budoucí akcionáře,
- s veřejným úpisem akcií, tedy s veřejnou výzvou vůči neurčitým osobám, aby upsaly akcie zakládané akciové společnosti, přičemž tedy na počátku není zřejmý počet ani totožnost zakladatelů akcionářů.

Ke shora uvedenému je však třeba doplnit alespoň částečné splnění vkladové povinnosti. Podle § 253 ZOK je totiž založení účinné až v okamžiku, kdy každý ze zakladatelů splatil emisní ážio a v souhrnu alespoň 30 % jmenované či účetní hodnoty upsaných akcií, a to na zvláštní bankovní účet.

#### 3.1.2 Stanovy akciové společnosti

Stanovy jsou u akciových společností nově jediným zakladatelským dokumentem. Nový zákon o obchodních korporacích opouští zakládání pomocí zakladatelské listiny nebo smlouvy, jelikož tento dokument po vzniku společnosti ztrácel na významu a jeho další použití se jevílo jako nadbytečné. Přijetím stanov zakladateli je tedy podle § 125 NOZ a § 250 odst. 1 ZOK akciová společnost založena.

Stanovy jsou nově jediným zakladatelským dokumentem. Další změnou je i typové rozdělení jejich náležitostí. Nově můžeme náležitosti stanov rozdělit do následujících kategorií:

##### ⇒ **Podstatné (obligatorní) náležitosti:**

- podstatné náležitosti po celou dobu existence akciové společnosti,
- podstatné náležitosti stanov akciové společnosti, které lze po vzniku akciové společnosti a splnění vkladových povinností ze stanov vypustit;

##### ⇒ **Podmíněně obligatorní náležitosti;**

##### ⇒ **Fakultativní náležitosti:**

- zákonem výslovně nabídnuté,
- zákonem nezakázané.

**Podstatné náležitosti** podle obchodního zákoníku byly jen jednoho druhu a stanovy je musely obsahovat po celou dobu existence akciové spo-

## 4.2.2 Dluhopisy vydávané akciovou společností

Mezi cenné papíry, jež mohou být emitovány akciovou společností, se dále řadí **vyměnitelné** a **prioritní dluhopisy**, kterým se zákon o obchodních korporacích věnuje v § 286 až § 294. Uvedená ustanovení samozřejmě musí být vždy ve vztahu k prioritním a vyměnitelným dluhopisům interpretována ve vzájemné souvislosti stejně jako v souvislosti s další relevantní zákonnou úpravou. V tomto ohledu bychom tak nejprve chtěli poukázat na odkazovací ustanovení § 288 ZOK výslovně zakládající relevanci právní úpravy zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, který je základním stavebním kamenem právní úpravy dluhopisů, z níž rovněž vychází právní úprava zákona o obchodních korporacích.

Zákon o dluhopisech podává základní definici dluhopisu v § 2 odst. 1, který jej definuje jako zastupitelný (listinný) cenný papír<sup>110)</sup> nebo zaknihovaný cenný papír, který byl emitentem vydán při splnění zákonných podmínek a s nímž je spojeno právo na splacení určité částky ze strany emitenta nebo nějaké další právo, které je založeno v zákoně nebo v emisních podmínkách samotného dluhopisu. Podle odstavce 2 uvedeného ustanovení je pak (listinný) dluhopis **cenným papírem na řad**.

Prioritní a vyměnitelné dluhopisy jsou zcela specifickým druhem dluhopisů, jejichž emise je výsostným privilegiem akciových společností, přičemž k uvedeným druhům dluhopisů sice náleží mírně odlišný obsah oprávnění jejich vlastníků, svou podstatou jsou si však natolik podobné, že je jejich právní režim v rámci materie zákona o obchodních korporacích upraven z podstatné části společně.

Základní podmínkou pro možnost emise vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů je výslovné připuštění takové možnosti v textu stanov akciové společnosti, přičemž pokud tato možnost ze stanov společnosti skutečně vyplývá, může valná hromada akciové společnosti v rámci své působnosti vyplývající z § 421 odst. 2 písm. d) ZOK formou usnesení rozhodnout o vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů. Usnesení valné hromady přitom musí splňovat veškeré povinné náležitosti kladené na jeho obsah § 287 ZOK. Na tomto místě tak pouze doplňujeme, že dané usnesení valné hromady o vydání vyměnitelných nebo prioritních dluhopisů musí být podle § 416 odst. 1 ZOK přijato alespoň dvoutřetinovou většinou hlasů přítomných akcionářů.

<sup>110)</sup> Podle § 516 odst. 1 NOZ jsou zastupitelnými cennými papíry: „Cenné papíry téhož druhu vydané tímž emitentem v téže formě, z nichž vznikají stejná práva, ...“

### 4.3 Akcie

Akcie představující svébytný předmět občanskoprávních vztahů bezesporu patří mezi nejčastěji využívané účastnické cenné papíry, do kterých se vtělují práva a povinnosti akcionářů vůči akciové společnosti, a ti se pak jejich prostřednictvím mohou odpovídajícím způsobem podílet na jejím chodu a činnosti. Akcie ztělesňují zcela klíčový institut akciového práva, jenž je možné, slovy právní úpravy ostatních obchodních společností, označit termínem podíl společníka na společnosti, který v akciové společnosti ve své podstatě reálně zastupuje.

V úpravě § 256 odst. 1 ZOK zákonodárce **definuje akcii jako cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír**, se kterým jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle zákona a stanov na řízení akciové společnosti, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při zrušení společnosti s likvidací. Propojíme-li uvedený výklad s úpravou § 245 ZOK, je možné z uvedené definice účastnických cenných papírů dovodit tři základní způsoby účasti akcionáře v akciové společnosti, které jsou obecně akceptovány i ve vztahu k akciím společnosti:

- ⇒ akcionáři může příslušet jak podíl na základním kapitálu akciové společnosti, tak podíl na hlasovacích právech poskytující mu právo podílet se na rozhodování valné hromady;
- ⇒ akcionáři může náležet pouze právo na podíl na základním kapitálu akciové společnosti; nebo
- ⇒ akcionáři může náležet pouze právo na podíl na hlasovacích právech ve společnosti.

Rejstřík práv vymezených v § 256 odst. 1 ZOK tak v žádném případě nepředstavuje seznam povinných položek, jež musí být nezbytně zastoupeny v každé akcii vydané akciovou společností, naopak ve světle popsaného § 245 ZOK pouze zdůrazňuje výčet základních práv, z nichž alespoň podíl na základním kapitálu nebo podíl na hlasovacích právech akciové společnosti musí být bezpodmínečně rozpoznán v každé platně vydané akcii jako určité zákonné minimum akcionářských práv. V této souvislosti dále poukazujeme např. na § 280 ZOK věnující se právním důsledkům potlačení práva na přednostní podíl na zisku u prioritních akcií bez hlasovacího práva, jež se podle v něm obsažené úpravy projeví v podobě dočasného, kompenzačního přiznání hlasovacích práv, a to až do okamžiku, kdy valná hromada rozhodne o vyplacení přednostního podílu na zisku nebo do okamžiku jeho vyplacení, byla-li společnost s jeho výplatou v prodlení.

§ 276 odst. 3, podle kterého mohou být s akciemi o stejné jmenovité hodnotě spojena různá zvláštní práva, z čehož tedy jinými slovy vyplývá, že akcie stejného druhu na téže akciové společnosti mohou mít oproti dřívější úpravě obchodního zákoníku různou jmenovitou hodnotu.<sup>134)</sup>

Vzhledem k této zákonem posvěcené různosti výše jmenovitých hodnot akcií stejně jako k jejímu klíčovému významu při uskutečňování mnohých procesů a postupů v rámci činnosti akciové společnosti (tj. např. při posuzování usnášeníschopnosti valné hromady podle § 412 odst. 1 ZOK nebo vymezení určitých pro právo akciových společností významných právních institutů a limitů<sup>135)</sup>) je logické, že zákonodárce požaduje poměrně širokou publicitu údaje o konkrétní výši jmenovitých hodnot akcií, který je tak v návaznosti na úpravu zákona o obchodních korporacích veřejně seznatelný jak z textu stanov společnosti (§ 250 odst. 2 ZOK), tak i ze samotné akcie (§ 259 odst. 1 písm. c) ZOK), či v případě akcií na jméno také ze znění seznamu akcionářů, potažmo z evidence zaknihovaných cenných papírů, jedná-li se o akcie v zaknihované podobě (§ 264 odst. 1 a odst. 2 ZOK).

#### 4.3.4 Kusové akcie

V návaznosti na úpravu jmenovité hodnoty akcií dále připojujeme krátký výklad o kusových akciích, jež představují zcela nový typ akcií umožňujících akcionářům v případě shodného projevu vůle inkorporovaného do textu stanov akciové společnosti upřednostnit jednoduchou rovnici pro stanovení podílů na základním kapitálu, a to podle celkového počtu kusových akcií ve vlastnictví akcionářů dané společnosti. Na základě vložení této možnosti do rukou akcionářů tak může být základní kapitál akciové společnosti napříště rozložen buď na akcie se jmenovitou hodnotou (viz podkapitola 4.3.3 výše), nebo kusové akcie, tedy takzvané akcie bez jmenovité hodnoty. V případě kusových akcií nahrazujeme označení jmenovité hodnoty zákonným pojmem „účetní hodnota“, která se v kon-

<sup>134)</sup> Pro komplexnost námi podaného výkladu doplňujeme, že ve vztahu k určitým akciovým společnostem je uvedená variabilita výše jmenovité hodnoty prostřednictvím zvláštních zákonů potlačena a akciové společnosti tak mohou vydávat pouze akcie o stejné jmenovité hodnotě. Jako příklad může být uveden § 4 odst. 2 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění, se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, vymezující postavení penzijních fondů, a dále § 5 odst. 2 zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, regulující postavení investičních fondů.

<sup>135)</sup> V této souvislosti poukážeme např. na § 279, § 365 nebo § 375 ZOK.



§ 277 odst. 2, § 304 odst. 1, § 305, § 306 odst. 1, § 333 odst. 1 či § 335 odst. 1;

- ⇒ **přehled o celkovém počtu akcií nabytých a zcizených za uplynulé účetní období** spolu s doplněním údaje o jejich souhrnné jmenovité hodnotě, či v případech vydání kusových akcií o jejich souhrnné účetní hodnotě, a podílu na upsaném základním kapitálu, které takto nabyté a zcizené akcie představují;<sup>161)</sup>
- ⇒ **údaj o počtu a jmenovité hodnotě, či v případech vydání kusových akcií údaj o počtu a účetní hodnotě, odpovídající všem akciím ve vlastnictví akciové společnosti** spolu s uvedením jejich podílu na upsaném základním kapitálu k prvnímu a poslednímu dni účetního období, tedy v případě doslovné aplikace § 3 zákona č. 563/1991 Sb. uvedení požadovaných hodnot platných k 1. lednu a k 31. prosinci odpovídajícího kalendářního roku či k prvnímu a poslednímu dni měsíců vymezujících rozsah hospodářského roku relevantního pro účetní období v konkrétním případě;
- ⇒ v případech úplatného nabytí či zcizení vlastních akcií **údaj o protihodnotě, za kterou byly takové akcie nabyty či zcizeny;**
- ⇒ identifikace osoby, od které akciová společnost vlastní akcie nabyla, s výjimkou případů, kdy dané akcie nabyla na evropském regulovaném trhu, jímž je podle § 55 odst. 2 zákona o podnikání na kapitálovém trhu každý regulovaný trh uvedený v seznamu regulovaných trhů jakéhokoli členského státu Evropské unie. Uvedení identifikace původního vlastníka akcií je přitom novou náležitostí, která nebyla před 1. lednem 2014 vyžadována.

### 5.1.3 Důsledky nabytí vlastních akcií

Z úpravy ustanovení § 33 a § 298 odst. 2 ZOK vyplývá, že akciová společnost může vlastní akcie nabývat pouze v případech stanovených v zákoně o obchodních korporacích, a to pouze za současného splnění veškerých jím určených podmínek. Pokud akciová společnost režim a podmínky zákona o obchodních korporacích nedodrží, dojde k vyvození důsledků a případných sankcí předvídaných v § 308 a § 309 ZOK.

---

<sup>161)</sup> V tomto ohledu znovu připomínáme, že hodnota upsaného základního kapitálu může reálně převyšovat výši základního kapitálu publikovanou v obchodním rejstříku, neboť představuje částku základního kapitálu navýšenou o upsanou jmenovitou hodnotu akcií, jejíž výše však doposud nebyla zapsána do obchodního rejstříku.

nespecifikovaný, tedy libovolný den), bude rozhodným dnem pro uplatnění práva na podíl na zisku rozhodný den k účasti na valné hromadě, která o jeho rozdělení rozhodla.

### 6.3 Hlasovací právo

Katalog akcionářských práv je prostřednictvím § 353 ZOK dále rozšířen o dvě **základní nemajetková práva akcionáře**, a to práva **účastnit se valné hromady** a **hlasovat na ní**. Bez ohledu na nespornou blízkost uvedených akcionářských práv zjevnou i ze zákonodárcem zvolené formulace § 353 odst. 1 ZOK je však nezbytné právo účasti na valné hromadě a hlasovací právo akcionáře jednoznačně oddělovat, neboť rozsah jejich aplikace je různý. Zatímco prvně jmenované právo účastnit se valné hromady náleží naprosto každému akcionáři bez výjimky, tedy i akcionářům, kterým v daném případě není přiznáno právo na valné hromadě hlasovat, výkon hlasovacího práva naopak podléhá následujícím omezením a výjimkám:

- ⇒ v návaznosti na § 245 ZOK popisující účastnické cenné papíry, mimo jiné, jako cenné papíry, se kterými je spojen podíl na základním kapitálu nebo hlasovacích právech dané společnosti, nemusí být hlasovací právo spojeno se všemi akciemi, tedy pokud je s nimi v daném případě spojen alespoň podíl na základním kapitálu společnosti. Konkrétním příkladem takové situace je vydání prioritních akcií v zákonném režimu § 278 odst. 2 ZOK, podle kterého jsou prioritní akcie v případě absence odlišné úpravy stanov společnosti vydány bez hlasovacího práva. Existence akcií bez hlasovacích práv je nicméně v rámci akciové společnosti, co do svého objemu, omezena § 279 ZOK, z něhož vyplývá, že takové akcie nemohou v celkovém souhrnu svých jmenovitých hodnot přesáhnout 90 % základního kapitálu;
- ⇒ výkonu hlasovacího práva mohou dále bránit určité skutečnosti, jejichž částečný výčet je podán v § 426 ZOK, např. prodlení akcionáře se splněním vkladové povinnosti, rozhodování valné hromady o nepeněžitém vkladu daného akcionáře nebo rozhodování o prominutí splnění povinnosti či odvolání akcionáře z funkce člena orgánu akciové společnosti pro porušení povinností při výkonu funkce;
- ⇒ hlasovací právo nemůže být dále podle § 309 odst. 1 ZOK vykonáváno samotnou akciovou společností ve vztahu k vlastním akciím v jejím majetku, přičemž v tomto případě samozřejmě nepřichází v úvahu ani výkon takového práva v jejím zastoupení. Obdobný režim potlačení

poskytuje účinný prostředek, jak dozorčí radu přimět k řádnému plnění její kontrolní funkce v okamžicích případné nečinnosti. Jinými slovy, úprava daného ustanovení dává kvalifikovaným akcionářům možnost ovlivňovat prostřednictvím svých žádostí adresovaných dozorčí radě jinak poměrně svébytnou kontrolu činností představenstva a bez jakéhokoliv omezení označit libovolné oblasti výkonu působnosti představenstva, jež je dozorčí rada následně povinna přezkoumat. V návaznosti na pravidlo inkorporované do § 370 ZOK je pak dozorčí rada povinna předloženou žádost bez zbytečného odkladu přezkoumat, nejpozději však tak, aby byla schopna do 2 měsíců ode dne doručení dané žádosti písemně informovat její adresáty o výsledcích provedeného přezkumu, přičemž v případech, že dozorčí rada kvalifikovaným akcionářům nedoručí zprávu o provedení požadované kontroly ve vymezené lhůtě, mohou tito akcionáři případně zvážit využití akcionářské žaloby vymezené v § 371 až § 374 ZOK.

### 6.6.4 Akcionářská žaloba

Další významný prostředek zákonné ochrany akciové minority spočívá v založení účinného donucovacího mechanismu v rukou kvalifikovaných akcionářů (§ 365 ZOK), jež preventivně nutí jednotlivé členy orgánů akciových společností k žádoucí eliminaci nečinnosti či nekalých praktik ve volených orgánech a souvisejícímu potlačení přílišného vlivu majoritních akcionářů na výkon působnosti těchto orgánů (v krajních případech vedoucí v podstatě až k přenosu rozhodování o fiduciárních povinnostech na tyto velké akcionáře). Tímto významným prostředkem je institut tzv. **akcionářské žaloby** popsany v § 371 až § 374 ZOK, jež do úpravy práva akciových společností bezesporu přináší velmi podstatný kontrolní prvek, který je možné uplatnit jak v rámci akciových společností s rozdrobenou akcionářskou základnou, tak ve společnostech s převládající účastí jednoho vlivného akcionáře.

Ustanovení § 371 ZOK přináší kvalifikovaným akcionářům možnost, aby jménem akciové společnosti přistoupili k obhajobě a zajištění jejich zájmů, nejsou-li tyto zájmy dostatečně vymáhány jejími orgány. Z uvedeného je tak zřejmé, že uplatnění tohoto práva neslouží pouze k posílení pozice minoritních akcionářů uvnitř společnosti, ale i k ochraně zájmů akciové společnosti jako takové. Kvalifikovaní akcionáři jsou pak na základě uvedeného ustanovení konkrétně oprávněni obrátit se na příslušný krajský soud,

Je-li třeba podle zákona o obchodních korporacích vypracovat znalecký posudek, vyhotoví ho znalec nestranně a nezávisle, a to bez ohledu na to, kdo je jeho zadavatelem (§ 10 ZOK).

Pokud by tedy došlo k situaci, že znalecký posudek nebude ke smlouvě připojen, popř. by připojen byl, ale obsahově by s ním byla smlouva v rozporu, může se ten, k jehož ochraně slouží vypracovaný znalecký posudek, dovolat po druhé smluvní straně vypořádání. Učinění tohoto kroku je omezeno lhůtou v délce 3 měsíců ode dne, kdy se jako poškozený dozví, že dohodnuté protiplnění je nižší, než jaké vyplývalo ze znaleckého posudku, nejpozději však do 10 let od uzavření smlouvy. Tyto dvě zákonné lhůty rozlišujeme jako lhůtu objektivní a subjektivní. **Subjektivní** tříměsíční **lhůta** se odvíjí od okamžiku, kdy se daný subjekt, v tomto případě poškozený, dozví o určité právní skutečnosti. **Objektivní lhůta** je protipólem lhůty subjektivní, bývá časově vymezena delším úsekem a běží od okamžiku, kdy k dané právní skutečnosti došlo. Zde je tedy stanovena desetiletá objektivní lhůta a běží ode dne uzavření smlouvy.

## 7.1.4 Pravidla jednání členů orgánu

Obecně se dá na orgány obchodních korporací aplikovat ustanovení nového občanského zákoníku o orgánech právnické osoby (§ 151 a násl. NOZ). Pravidla, která obsahuje zákon o obchodních korporacích (§ 51 až § 58 ZOK), pak jen doplňují tento obecný základ.

### 7.1.4.1 Pravidlo podnikatelského úsudku

Prvním pravidlem je pravidlo tzv. **podnikatelského úsudku**. Dané pravidlo stanoví, a dává tak vymezení zdravému podnikatelskému záměru, že ten, kdo v dobré víře rozumně předpokládá, že jedná informovaně a v nejlepším zájmu obchodní korporace, pak při svém podnikatelském rozhodování jedná pečlivě a s potřebnými znalostmi. Je nesnadné určit mez přístupu ke společnosti a objektivně vyhodnotit snahu člena orgánu akciové společnosti. Proto, i pokud člen orgánu akciové společnosti splní výše uvedená kritéria a jeho úsudek tak lze považovat za pečlivý a pro korporaci přínosný, je třeba ještě prokázat, že tak činí nezbytně loajálně. Není-li jeho chování dostatečně loajální, nebude jeho předchozí snaha prokazovaná informovaností a potřebnými znalostmi brána v potaz. Toto pravidlo bylo převzato na základě pozitivních zahraničních zkušeností (stejný princip je používán např. v SRN). Dává orgánu, který za společnost jedná, možnost,

- ✓ Za porušení zákazů výkonu funkce člena statutárního orgánu uvedených výše může soud osobu opětovně vyloučit, a to až na dobu 10 let.
- ✓ Osoba, na jejíž majetek byl prohlášen konkurz, dále osoba po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení, nebo osoba po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o zrušení konkurzu proto, že majetek dlužníka je zcela nedostačující pro uspokojení věřitelů, nebude oprávněna stát se členem orgánu společnosti (s výjimkou valné hromady).

### ! Nejdůležitější dopady nové právní úpravy

Precizací a značným rozšířením pravidel pro určení způsobilosti osoby stát se členem orgánu společnosti, zejména pak orgánu statutárního, by měly být odstraněny negativní dopady ledabylé a neodborné správy obchodních korporací. Budou-li soudy respektovat a aplikovat nově zaváděná pravidla, mělo by být vyloučeno, aby jedna osoba ve funkci člena volených orgánů postupně způsobila úpadek více korporací. Současně by pozitivním důsledkem nové právní úpravy mělo být lepší informování akcionářů o významných skutečnostech z ekonomické minulosti osoby, která se má stát členem orgánu společnosti, s možností sankcionování nesplnění informační povinnosti ze strany takové osoby. S ohledem na skutečnost, že ekonomickými vlastníky společnosti jsou její věřitelé (akcionáři jsou vlastníky právními), je k ochraně věřitelů společnosti zavedena nová limita. Ta eliminuje případné pochybení nebo dokonce zvlášť akcionářů společnosti a v nejzávažnějších případech předpokládané odborné nezpůsobilosti osoby povolávané do funkce člena orgánu zapovídá vznik funkce člena orgánu u takové osoby, a to bez ohledu na vůli akcionářů.

## 7.3 Systém organizační struktury akciové společnosti

Organizační struktura akciové společnosti je u nás tradičně postavena na tzv. **dualistickém systému**, tedy na dvou silných orgánech. **Valná hromada** byla a je nejvyšším orgánem společnosti. Moc výkonná a kontrolní se tradičně koncentrovala částečně do rukou **představenstva** a částečně do rukou **dozorčí rady**. Proto se o tomto systému mluví jako o systému dualistickém, tedy systému dvou obdobně silných orgánů. Dosud se v naší právní úpravě nabízely dvě modifikace tohoto dualistického modelu řízení.

Podle **prvního modelu** je představenstvo orgánem výkonným a dozorčí rada orgánem kontrolním. Vzájemně jsou na sobě oba orgány nezávislé, každý má jinou působnost. Členové obou orgánů jsou voleni a odvoláváni valnou hromadou. V případě dozorčí rady měli – do 31. prosince 2013 za určitých okolností – zaměstnanci společnosti možnost za splnění zákonných podmínek volit část členů tohoto orgánu.

- ✓ Do hlasů pro určení usnášeníschopnosti valné hromady se nezapočítávají hlasy akcionářů, kteří hlasují za použití technických prostředků, ale bez možnosti společnosti ověřit jejich totožnost či určit akcie, s nimiž je spojeno vykonávané hlasovací právo (dříve možnost hlasování pomocí technických prostředků u akciové společnosti vůbec nebyla).
- ✓ Nově nemusí být náhradní valná hromada svolána vždy, když původní valná hromada nebyla usnášeníschopná, ale pouze v případech, že trvá potřeba konání valné hromady.

### ! Nejdůležitější dopady nové právní úpravy

V rámci usnášeníschopnosti valné hromady došlo převážně k technickým změnám odrážejícím zavedení kusových akcií a nového způsobu hlasování na valné hromadě společnosti – hlasování za využití technických prostředků. V tomto směru neočekáváme, že by v budoucnu měly být jakékoliv interpretační problémy.

Umožnění snížení kvora hlasů akcionářů pro určení usnášeníschopnosti valné hromady pod zákonné minimální quorum je jedním z dalších projevů snahy zákonodárce umožnit akciovým společnostem samoregulaci v rámci stanov. Je však otázkou, jak moc praktické bude této možnosti využít a kolik akcionářů společnosti usoudí, že jim pro tvorbu vůle společnosti na valné hromadě postačí takto snížený počet hlasů všech akcionářů.

#### 7.4.1.6 Kvara pro rozhodnutí

Valná hromada rozhoduje o otázkách, které spadají do její působnosti, **usnesením**. Nestanoví-li stanovy společnosti nebo zákon jinak, rozhoduje valná hromada většinou hlasů na valné hromadě přítomných akcionářů. Uvedené quorum hlasů, tzv. prostou většinu, lze označit za **quorum základní**, obecné. Není-li explicitně v zákoně či stanovách společnosti uveden pro rozhodnutí určité otázky požadavek pro **quorum vyšší** (speciální), aplikuje se tato obecná právní úprava. Pro určení počtu hlasů náležejících akcionáři se použijí pravidla určená stanovami podle § 250 odst. 2 písm. e) ZOK. V případě kusových akcií stanoví zákon v § 257 odst. 3 ZOK subsidiárně pravidlo, že s jednou kusovou akcií je spojen jeden hlas. Podle tohoto pravidla má každý akcionář jeden hlas na každou jednu akcii, ledaže stanovy připustí vydání kusových akcií s rozdílnou vahou hlasů.

Valná hromada je schopna jednat a usnášet se, pokud jsou přítomni akcionáři vlastníci akcie, jejichž jmenovitá hodnota nebo počet přesahuje 30 % základního kapitálu, ledaže stanovy určí jinak. V této souvislosti je však třeba si uvědomit, že se možná nebude moci přihlížet ke všem akciím či zatímním listům. Přihlížet se nebude k akciím a zatímním listům, s nimiž není spojeno hlasovací právo nebo s nimi nelze hlasovací právo vykonávat.

měla být vyhrazena spíše stanovám společnosti, nicméně lze jen stěží předpokládat, že není-li se menšinový akcionář schopen prosadit vahou svých hlasů (bez multiplikace kumulativním hlasováním) v otázce volby členů orgánů společnosti, bude schopen prosadit změnu stanov společnosti ve svůj prospěch, což se v podstatě týká i možnosti kumulativního hlasování jako takové. Nebude-li připuštěna ve stanovách, nemohou ji akcionáři využívat.

### 7.5 Dualistický systém řízení akciové společnosti

Dualistický systém řízení je naším tradičním modelem organizační struktury akciové společnosti vyznačující se tím, že vedle sebe stojí dva silné orgány společnosti – **představenstvo** a **dozorčí rada**. Oba orgány mají svou vlastní působnost – představenstvo výkonnou, dozorčí rada zejména kontrolní. Oba orgány jsou na sobě primárně nezávislé a z toho důvodu ani nelze za běžných okolností určit, zda je některý z nich silnější. Zvláštní variantou tohoto modelu je tzv. německý model, kdy je dozorčí rada oprávněna volit a odvolávat členy představenstva společnosti. Funkce v představenstvu a dozorčí radě jsou vzájemně neslučitelné. Členem obou orgánů mohou být fyzické i právnické osoby.

#### 7.5.1 Předpoklady pro výkon funkce člena představenstva a dozorčí rady

Nově plynou předpoklady pro výkon funkce člena orgánu obchodní korporace zejména z občanského zákoníku. Je totiž třeba si uvědomit, že jednání orgánů právnické osoby je nově koncipováno nikoliv jako osobní jednání právnické osoby, ale jako její přímé zastoupení se všemi souvislostmi a důsledky. I z tohoto důvodu je jednání orgánů akciové společnosti jako její zastoupení upraveno v § 151 a násl. NOZ.

Pro výkon funkce jsou stanoveny následující předpoklady:

- ⇒ plná svéprávnost k právnímu jednání,
- ⇒ fyzická i právnická osoba,
- ⇒ bezúhonnost podle živnostenského zákona.

Nově tedy mohou být členem orgánu akciové společnosti fyzické i právnické osoby. Bude-li členem orgánu osoba právnická, musí za sebe určit konkrétní fyzickou osobu, aby činnost člena orgánu vykonávala jako zástupce (§ 154 NOZ). Jelikož musí člen orgánu splňovat určité předpoklady pro výkon funkce, budou se v případě, že je členem orgánu právnická osoba,

rovněž záležet na autorovi stanov společnosti, nakořl a jakým způsobem uplatnění kumulativního hlasování upraví. Pravdou totiž je, že ačkoli v smyslem kumulativního hlasování je zvýhodnit menšinové akcionáře, bez odpovídající úpravy stanov nebude zvýhodnění patřné. Přínejmenším lze doporučit, aby menšinový akcionář hlasoval po většinovém a byl to právě on, kdo bude mít možnost uplatnit hlasovací taktiku.

Druhou podstatnou změnou v rámci nové právní úpravy je jistě zavedení tzv. podnikatelského úsudku. Toto nové pravidlo hodnotící kvalitu výkonu funkce člena orgánu, a to v návaznosti na péči řádného hospodáře, klade nové požadavky na kvalitu výkonu funkce. Lze soudit, že jeho aplikací bude možné od členů orgánů očekávat vyšší stupeň nejen odbornosti a pečlivosti při rozhodování, ale snad i větší odvahu v podnikatelském rozhodování. Miska vah se totiž v rámci odpovědnosti přesouvá z hodnocení výsledku více směrem ke kvalitě rozhodovacího procesu. V tomto směru bude patřné brzy možné sledovat odraz i v chování členů orgánů.

## 7.6 Monistický systém řízení akciové společnosti

Monistický systém řízení akciové společnosti není našemu právnímu a podnikatelskému prostředí vlastní, ačkoli v současné není z legislativního pohledu úplnou novinkou. Podstatou monistického systému řízení je, že **moc výkonná i kontrolní je koncentrována** v podstatě **do jednoho orgánu**, kterým je **správní rada**.

Ustanovení § 396 odst. 3 ZOK předpokládá, že se v našich podmínkách bude i nadále aplikovat dualistický systém s představenstvem a dozorčí radou. Proto platí, že pokud stanovy neurčí systém řízení, bude aplikován systém dualistický. Bude-li tedy společnost chtít aplikovat systém monistický, bude třeba jej ve stanovách zvolit. Podobný systém volby organizační struktury řízení společnosti byl připuštěn i zákonem č. 627/2004 Sb., o evropské společnosti. V obou případech však také platí totožná pravidla pro nejvyšší orgán společnosti, tedy valnou hromadu.

Monistický systém řízení je v zákoně upraven poměrně stručně v § 456 až § 463 ZOK. Je tomu tak z toho důvodu, že řada témat je již upravena v rámci legislativní úpravy dualistického systému a není tedy třeba je opakovat. Zákon o obchodních korporacích věnuje v § 456 a násl. pozornost zejména obsazování funkcí a působnosti orgánů.

Základem struktury orgánů je **správní rada** se svým předsedou a **statutární ředitel**, který je rovněž statutárním orgánem. Ačkoli se tedy systém nazývá monistický, ve skutečnosti je statutárním orgánem statutární ředitel a správní rada plní spíše funkce kontrolní. Pravdou však je, že správní rada



že v situaci, kdy se akcionáři vzdávají svého práva či jej delegují na jinou osobu, bude vhodné nepoužívat ve stanovách pouze zákonné odkazy, ale sporné případy vždy přesně vymezit.

O rozhodnutí představenstva musí být pořízen notářský zápis. Návrh na zápis rozhodnutí představenstva může být spojen s návrhem na zápis nové výše základního kapitálu do obchodního rejstříku. V dalším se postupuje obdobným způsobem, avšak vždy s ohledem na způsob zvýšení základního kapitálu.

### 8.3 Snížení základního kapitálu

O snížení základního kapitálu rozhoduje valná hromada usnesením. Ke schválení usnesení se podle § 516 ZOK se vyžaduje souhlas alespoň dvou třetin hlasů přítomných akcionářů a současně alespoň dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů každého druhu akcií, jejichž práva jsou tímto rozhodnutím dotčena. Obsah usnesení je stanoven minimálním taxativním výčtem, od kterého není možné se odchýlit tím, že rozsah náležitostí bude zúžen. **Usnesení valné hromady o snížení základního kapitálu obsahuje** alespoň:

- důvody a účel navrhovaného snížení základního kapitálu,
- rozsah a způsob provedení navrhovaného snížení,
- způsob, jak bude naloženo s částkou odpovídající snížení,
- pravidla losování a výši úplaty za vylosované akcie nebo způsob jejího určení, snižuje-li se základní kapitál vzetím akcií z oběhu na základě losování,
- snižuje-li se základní kapitál na základě návrhu akcionářů, údaj, zda jde o návrh na úplatné nebo bezúplatné vzetí akcií z oběhu, a při návrhu na úplatné vzetí akcií z oběhu i výši úplaty nebo pravidla pro její určení,
- mají-li být v důsledku snížení základního kapitálu předloženy společnosti akcie, lhůty pro jejich předložení.

Základní kapitál nesmí klesnout pod výši stanovenou zákonem, která u akciové společnosti aktuálně činí 2 000 000 Kč, resp. 80 000 EUR. Snížením základního kapitálu se nesmí zhoršit dobytost pohledávek věřitelů.

#### 8.3.1 Ochrana věřitelů

Věřitelé jsou při snížení základního kapitálu silně chráněni. Představenstvo společnosti je povinno do 30 dnů ode dne nabytí účinnosti rozhodnutí

akcií, pokud bude takové zvýhodnění plynout ze stanov společnosti a ze zvláštního druhu akcií. Po výpočtu likvidačního zůstatku bude tento nejprve rozdělen na část pro vlastníky zvýhodněných akcií a část pro vlastníky ostatních akcií. Poměr tohoto rozdělení bude plynout zpravidla ze stanov společnosti. V rámci skupin se bude následně likvidační podíl dělit nikoliv podle poměru upsaných akcií, ale podle poměru odpovídajícího splacené jmenovité hodnotě upsaných akcií.

Právo na výplatu podílu na likvidačním zůstatku vzniká v závislosti na podobě akcií. V případě listinných akcií vzniká právo na výplatu v okamžiku předložení akcií likvidátorovi k jeho výzvě. V případě akcií zaknihovaných vzniká právo na výplatu podílu na likvidačním zůstatku v okamžiku zrušení akcií společnosti v evidenci zaknihovaných cenných papírů k příkazu likvidátora.

Tolik tedy ke speciálním výjimkám v rámci úpravy likvidace akciové společnosti. V ostatním odkazujeme na obecnou úpravu likvidace v novém občanském zákoníku.

#### **Shrnutí hlavních rozdílů dřívější a současné právní úpravy**

- ✓ Mění se systematické legislativní uspořádání problematiky likvidace akciových společností.
- ✓ Systematicky je nezbytné více pracovat s úpravou likvidace právnických osob v občanském zákoníku.
- ✓ Zákon o obchodních korporacích řeší podrobněji zejména otázku převoditelnosti práva na podíl na likvidačním zůstatku a jeho rozdělení.

#### **Nejdůležitější dopady nové právní úpravy**

Nejdůležitějším dopadem nové právní úpravy ve vztahu k likvidaci akciové společnosti je zejména její vyjádření v podobě legislativní struktury občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích. Likvidace právnických osob je chápána jako společná otázka pro všechny právnické osoby. Z tohoto důvodu je jádro uvedené problematiky přesunuto do nového občanského zákoníku a zákon o obchodních korporacích uvádí jen výjimky z této obecné právní úpravy. V případě řešení likvidace akciové společnosti bude tedy třeba výrazně pracovat s občanským zákoníkem.

**ANAG, spol. s r. o.**

Kollárovo nám. 698/7, 772 00 Olomouc

tel.: 585 757 411, fax: 585 418 867

e-mail: obchod@anag.cz, www.anag.cz



**ANAG®**

Měsíčník MZDOVÁ ÚČETNÍ



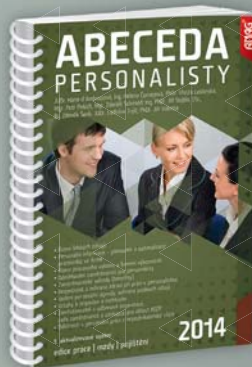
Měsíčník ÚČETNÍ A DANĚ



Edice ÚČETNICTVÍ



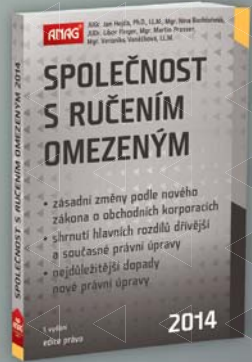
Edice PRÁCE | MZDY | POJIŠTĚNÍ



Edice PRÁVO



Edice PRÁVO



9 4788072 638918